

5. Загородня І.М. Особливості спорів, що виникають із спадкових правовідносин / І.М. Загородня // Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія Юридичні науки. — 2014. — Вип. 4. Том. 1. — С. 128 — 132.

6. Про нотаріат : Закон України від 2 вересня 1993 року № 3425- XII // Відомості Верховної Ради України. — 1993. — № 39. — Ст. 383.

7. Майкут Х.В. До питання нотаріальної форми захисту цивільних прав /Х.В. Майкут // Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер.: Юриспруденція. 2013 № 6-1 том 2 — С. 65 — 68.

Апалькова І. С.

*асистент кафедри цивільного процесу
Національного університету «Одеська юридична академія»*

ПІДСТАВИ ПЕРЕГЛЯДУ СУДОВИХ РІШЕНЬ ВЕРХОВНИМ СУДОМ УКРАЇНИ

Відповідно до ст. 355 ЦПК України, з урахуванням змін до ЦПК, передбачених Закону України «Про забезпечення права на справедливий суд», заява про перегляд судових рішень у цивільних справах може бути подана виключно з підстав:

1) неоднакове застосування судом (судами) касаційної інстанції одних і тих самих норм матеріального права, що спричинило ухвалення різних за змістом судових рішень у подібних правовідносинах;

2) неоднакове застосування судом касаційної інстанції одних і тих самих норм процесуального права — при оскарженні судового рішення, яке перешкоджає подальшому провадженню у справі або яке прийнято з порушенням правил підсудності або встановленої законом компетенції судів щодо розгляду цивільних справ;

3) встановлення міжнародною судовою установою, юрисдикція якої визнана Україною, порушення Україною міжнародних зобов'язань при вирішенні даної справи судом;

4) невідповідність судового рішення суду касаційної інстанції викладеному у постанові Верховного Суду України висновку щодо застосування у подібних правовідносинах норм матеріального права [1, 492].

Коло суб'єктів права на звернення з заявою про перегляд судового рішення Верховним Судом України залежить від підстави такого перегляду.

З заявою про перегляд Верховним Судом України судових рішень у цивільних справах після їх перегляду в касаційному порядку

із підстав неоднакового застосування судом (судами) касаційної інстанції одних і тих самих норм матеріального права, що потягло ухвалення різних за змістом судових рішень у подібних правовідносинах; неоднакового застосування судом касаційної інстанції одних і тих самих норм процесуального права — при оскарженні судового рішення, яке перешкоджає подальшому провадженню у справі або яке прийнято з порушенням правил підсудності або встановленої законом компетенції судів щодо розгляду цивільних справ; та невідповідності судового рішення суду касаційної інстанції викладеному у постанові Верховного Суду України висновку щодо застосування у подібних правовідносинах норм матеріального права, мають сторони та інші особи, які брали участь у справі. При цьому таке право необхідно визнавати не лише за особами, переліченими у ст. 26 ЦПК України, а й особами, які не брали участі у справі в суді першої інстанції, коли суд вирішив питання про їх права й обов'язки, і які на цій підставі подавали апеляційну чи касаційну скаргу в цій справі. Також право на звернення з відповідною заявою має Генеральний прокурор України, його перший заступник та заступники.

Заяву про перегляд судового рішення у цивільних справах із підстави встановлення міжнародною судовою установою, юрисдикція якої визнана Україною, порушення Україною міжнародних зобов'язань при вирішенні справи судом може бути подано особою, на користь якої ухвалено рішення міжнародною судовою установою, юрисдикція якої визнана Україною, або її представником, а також, за наявності підстав, передбачених Законом України «Про прокуратуру», прокурором (Генеральним прокурором України, його першим заступником та заступниками) незалежно від того, чи здійснював прокурор представництво інтересів даного громадянина на попередніх стадіях цивільного процесу [2, 228].

В Україні склалася ситуація, коли судову практику нижчих судів (місцевих та апеляційних) узагальнюють та кореґують у межах певної юрисдикції відповідні вищі спеціалізовані суди, а Верховний Суд України кореґує вже практику самих вищих спеціалізованих судів, як кожного окремо, так і їх спільну практику щодо застосування одних і тих самих норм матеріального права у їх застосуванні до подібних правовідносин. Однак кореґуючи практику вищих спеціалізованих судів, Верховний Суд України, водночас, спрямовує й практику усіх судів нижчих ланок судової системи шляхом ухвалення постанов у конкретних справах, положення яких є обов'язковими для всіх суб'єктів владних повноважень, які за-

стосовують у своїй діяльності нормативно-правовий акт, що містить зазначену норму права, та для всіх судів України. При цьому процесуальний закон зобов'язує суди привести свою судову практику у відповідність із рішеннями Верховного Суду України.

Крім того, на підставі аналізу судової статистики, вивчення і узагальнення судової практики у справах, розглянутих судовою палатою, Верховний Суд України видає узагальнення судової практики у конкретних категоріях справ, у яких на підставі аналізу норм чинного законодавства та судової практики нижчим судам надаються рекомендації щодо застосування норм матеріального та процесуального законодавства в проблемних ситуаціях.

Найбільш важливим та дієвим механізмом впливу Верховного Суду України на судову практику в цивільному судочинстві є реалізація ним повноваження з перегляду судових рішень з підстав неоднакового застосування судами (судом) касаційної інстанції однієї і тієї ж норми матеріального права у подібних правовідносинах у порядку, передбаченому процесуальним законом [3, 110].

Не потрібно плутати неоднакове і неправильне застосування судом (судами) норм права. Неоднакове застосування судом (судами) одних і тих самих норм матеріального права у подібних правовідносинах свідчить про неправильне застосування даної норми хоча б в одному з випадків такого застосування, однак заздалегідь не відомо, в якому саме. При цьому неправильне застосування може мати місце у всіх випадках, а може — лише в частині випадків.

Нерідко до неправильного вирішення справи призводять помилки у застосуванні судами норм процесуального права, які не завжди виправляються судом касаційної інстанції. Наділення Верховного Суду України правом перегляду судових рішень із підстав неоднакового застосування судом (судами) касаційної інстанції однієї й тієї самої норми процесуального права надає можливість Верховному Суду України всебічно перевіряти законність судових рішень та забезпечувати єдність судової практики не лише у питанні застосування норм матеріального, а й положень процесуального права.

Постанови Верховного Суду України, ухвалені за наслідками перегляду Верховним Судом України судових рішень з підстави встановлення міжнародною судовою установою, юрисдикція якої визнана Україною, порушення Україною міжнародних зобов'язань при вирішенні справи судом, повинні розглядатися не лише як акти індивідуально-правового регулювання, якими Верховний Суд України відновлює порушене право заявника, а й актами загального впливу на судову практику, якими верховний суд вказує,

яким чином повинні застосовуватися норми Конвенції до конкретних правовідносин з огляду на відповідне рішення Європейського Суду з прав людини.

Література:

1. Цивільний процесуальний кодекс України : Закон України від 18.03.2004 року № 1618-IV // Відомості Верховної Ради України. — 2004. — № 40 41, 42. — Ст. 492.

2. Цілінко І. С. Суб'єкти права на звернення до Верховного Суду України з заявою про перегляд судових рішень / І. С. Цілінко // Науковий вісник Херсонського державного університету. — 2014. — Вип. 6/1. — С. 227–231.

3. Ткачук О. С. Перегляд судових рішень Верховним Судом України: проблемні питання правозастосування / О. С. Ткачук // Часопис цивільного і кримінального судочинства. — 2013. — № 2(11). — С. 108-117.

Гребенщикова Т.А.

асистент кафедри цивільного права

Національний університет «Одеська юридична академія»

ОСОБЛИВОСТІ ВІДШКОДУВАННЯ МАТЕРІАЛЬНОЇ ШКОДИ: ЦИВІЛЬНО-ПРАВОВИЙ АСПЕКТ

У цивілістиці використовуються різні критерії систематизації зобов'язань з відшкодування шкоди. Найчастіше вона здійснюється за суб'єктивним складом. Залежно від останнього зобов'язання з відшкодування шкоди поділяються на такі різновиди: а) відшкодування юридичною або фізичною особою шкоди, завданої їхнім працівником чи іншою особою; б) відшкодування шкоди, завданої суб'єктами публічного права; відшкодування шкоди, завданої неповнолітніми та недієздатними фізичними особами та особою, яка не усвідомлювала значення своїх дій та (або) не могла керувати ними; г) відшкодування шкоди, завданої спільно кількома особами; д) відшкодування шкоди, заданої продавцем, виготовлювачем товару, виконавцем робіт.

Так, безпосереднім заподіювачем шкоди за ст. 1172 ЦК України визначається: 1) працівник (службовець); 2) підрядник; 3) учасник (член) підприємницького товариства чи кооперативу[1].

Однак відповідальність за шкоду, завдану внаслідок виконання відповідних обов'язків, законодавець покладає відповідно на:

— юридичну або фізичну особу, з якою він перебуває у трудових (службових) відносинах;